

**Tacîz û tecawiz
hetê dewlete
gune nîya!!!**

Hetê dewlete de cenîy ra tecawizkerdiş zî serbest a. Çimkî armancê estbîyayîşê cenîyan werteyê di paqe / pale ra îbaret a. Çimkî, hetê dewlete de tecawiz sûc / gune nîya

Dewê de cerdewanên dewletî keynekan ra her wext tecawizkerdo, la belê dewlete vengê xo nêkerdo..Cenîyan çi wext kowta xepixanê yan zî qaraqolî se, lejkerê dewlete, memurê dewlete tacîz û tecawizkerdo cenîyan ra. Destê cenîyan ra çik nêame bi, nêşkayê çik zî îsbat bikerî. Tik teyna Tirkîya de nêy, pêro dewletan de halê cenîyan înawa ya. Edaleta Tirkîya Çewlîg de heşt kesên tecawizê yew keynekî kerdîy yo.” ... RÛPEL - 3

Welat VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o...Pêveka Azadiya Welatî ya, belaş a. 8-7-2013 Hewtane HÛMARE: 61 E-mail: welatverroj@gmail.com

Leglegîy perayîşî ra hadreyê

Leglegên ke amey Kurdistanî 15 adare ra naşt herêma Amedî de helînên xo ser de amey vînayîşî. Na gam zî le-yirên înan gird bîyê û talîma perayîşî kenêy ke xo hadreyê bi hezaran km dûr bikê ke koç bikê... RÛPEL - 5

Lîsans sarê kurd o

Semedê ke Danîmarkayî lîsansên TVyên kurdan ra NÛÇE, ROJ û MMC betal kerda, şarê kurd Danîmarkayî ra lanet varnenê. Kurdîy vanê vengê ma do hertim bibo. Kesîy an zî dewletîy nêşkenê vengê ma bibirê...

PAZAREYA GEMAR EST O

Kurdîy anê ziwan ke pey betalkerdişê lîsansên vengê kurdan de bazara gemarine ya Tirkîya û Danîmarkayî miyan de esto. Lazimo ke no bêro eşkerakerdiş ke çîçî bazar kerdêy?

TVÏY RENG Û VENGÊ ÊY

Kurdên dinyayî weriştê payan ser û anê ziwan ke veng û rengên ma tu rayan nîno birnayîş. Lîsansa ma şarê ma yo. Vîr û bawereya şarê ma bi her hawayî do serkewte bibo.

WA BIRYAR BETAL BIKO

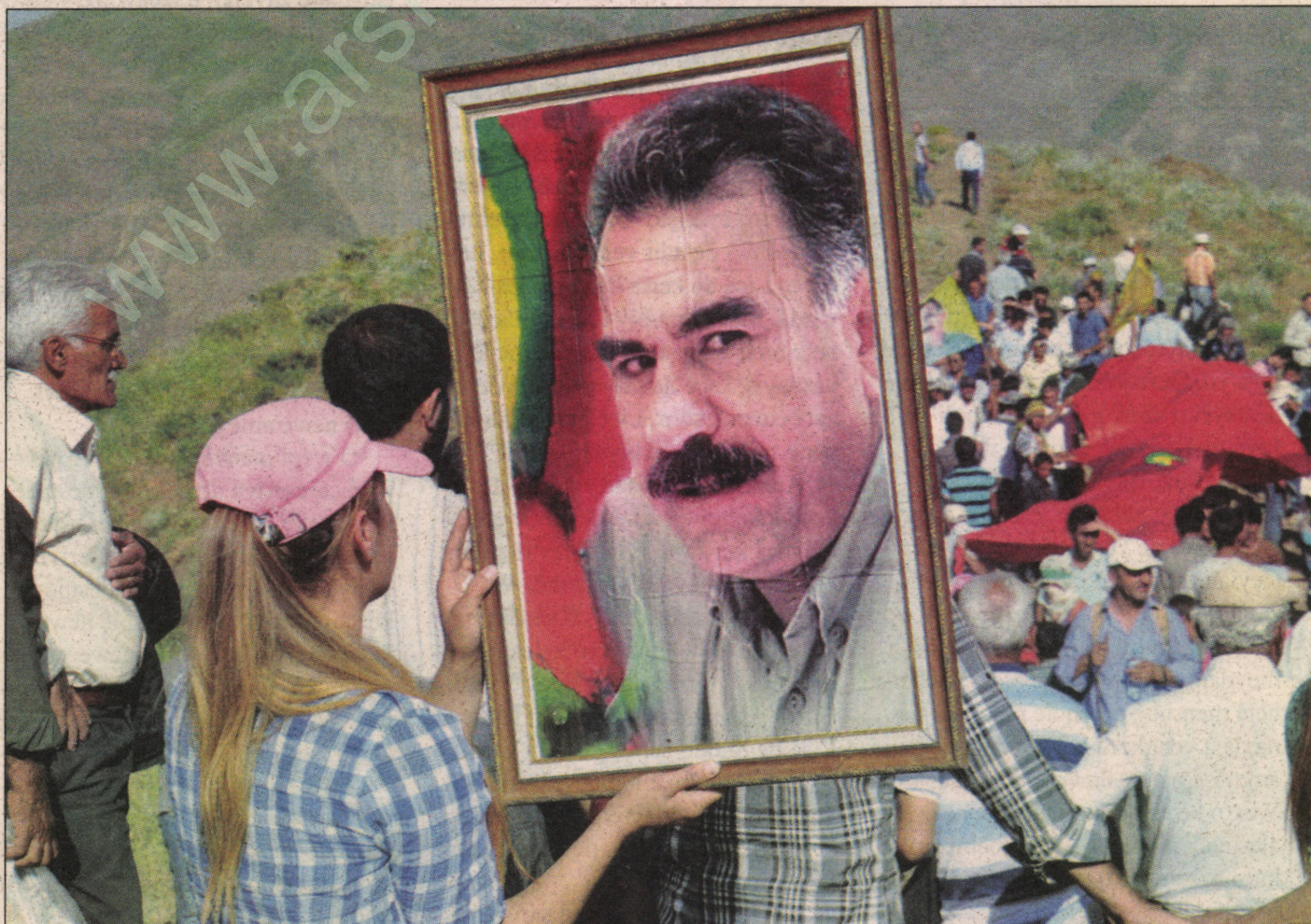
Kurdîy veng danê Danîmarkayî ke biryara şaş daye wa apeya boncê. Eger monco do heme kurdîy Danîmarkayî ze dewleteke nalet bivînê. No zî tarîxa ci ra weş nîyo... RÛPEL - 5

Kurdî û qereqol

ENWER ŞİN 2

Nuştiş kultur o

ZERWEŞ ESNAW 7

Lejkeran nêwazenî!

Qezaya Colemêrgî Geverî Koya Rahmoyî de bi seyan welatij seba wedarnayîşa yewîtiya lejkerî ser hetanî serê sibayî koyî de mendê. Serekê qezaya BDPa Geverî Nail Durmaz vat ke hemverî yewîtiya lejkerî de çalakîyan xo bidomnê û wina vat: "Ma nika ra pey Kurdistanî de vewîtiya lejkerî nêwazenî cimkî înan ravêrevevî sabote kenî."

Kurdî qey qereqolan nêwazenî?

Lejkeran Licê de kerra kerra ser nêverda. Licê talan bîy û dewê Licê hetê mensubê qereqolan ra ameyê veşnayîş. Nika hukûmat û medyaya tirkani vanî: "Şima qey qereqolan protesto kenî?"...

ENWER ŞÎN

Şarê kurd qey qereqolan nêwazeno? Şarê kurd qey qereqolan ra bêhuzir o? Ewil ez naye vajî qereqolî ke min-tiqaya kurdan de virazîyayî û qereqolî ke rojawanê tirkîye de mewcut ê nê nê yew mana. Hefizaya kurdêk de manaya qereqolêk yan zî lejkerêk zaf cîya yo. Qereqolî, qefizaya şarê kurd de cayêko xirab girotî. Qereqolî hefizaya şarî de yenê manaya vengkerdişê dewan, îşkence, surgun vînkerdiş û neheqî. Qereqole qezaya Amed licê de yena manaya kiştîşê Ceylan Onkol. Eke her kurdêk hefizaya xo de qereqole bîyaro xo vîr o wext dejêka pîl zerrîya ey de yena meydan. Ez xo nimûne bidî. Banê ma hetê mensubê qereqole ra amebi veşnayîş û vengkerdiş. Dim ra şîyîş û ameyîşê ma yê dewe sey îşkence bi. Wexto ke ez qereqol vînena, naye ra alerjîyêk mi gêno. Aye ra bêhuzurîya kurdêk semedê qereqolan gere hol bêro famkerdişî.

Feqet bêhuzurîya lîceyîjan gere hîna hol bêro famkerdiş. Yeno zanayîş ke, fermandarê hêremî Bahtîyar Aydin serra 1993 de semedê teftîş şîbi Licêyî. Aydin licê de verê qere-

qolêk de bi suîkastêk amebi kiştîş. Medyaya tirk ca de, sey her wextî, hedîse rew bi rewe eştibî PKKî ser. Dim ra vejyabi orte ke hêzê tarî (er-genekon) ey kiştî. Bi no mazeret ra serra 1993 de adir vera Licê ser. Lejkeran Licê de kerra kerra ser nêverda. Licê talan bîy û dewê Licê hetê mensubê qereqolan ra ameyê veşnayîş. Licê de miyanê suke de pazarê canan estibi. Licê barr kerdibî. yeno mi vîr ez qij bîya. Serra 1993 bî, Amed de meydanê ver koy de çend kamyonê barkerde vindertebî. Mi pers kerd vat: 'Gelo ney merdimî kamca ra ameyî?' Merdimêk vat 'Licê ameyo vengkerdiş û vêşnayîş. Kamo ke eşka heyatê xo xelesneno ame tîya.' A sehne mi vîr ra nêşina. Cuwa pey zilma qereqolan û lejkeran Licê de milletî ser de dewam kerd.

Nika hukûmat û medyaya tirkani vanî: "Şima qey qereqolan protesto kenî?" Çîyî ke mi cor de behs ci kerd mazeretêko bes o.

Çunke qereqolî mezgê şarê kurd de sey cayê zilm, îşkence û kiştîşan ca girotî. Ma yew nimûneyo newe bide. Lejkerê ke bi serran herême de kurdan ser tedayî û zilm kenê na rey zî Çewlîg de pê tecawuzkerdişê kê-

neka 14 serre kewtê rojeve. Kênaya 14 serre E.A. serra 2011 ra nata raştê îstîsmarê zayendî û tecawuzê 4 çawîşên pisporan ameya.

Ek ma nê çîyan bîyare pêser şar qereqolan ra nefret keno û hêrema xo de qereqole nêwazeno. Hem hedîseya tecawuzî hem zî viraştîşê qereqolanê neweyan şar hînê eciz kerd. Naye ra şar û siyasetê kurdan heqê xo yo demokratîke xebitna û waşt viraştîşê ê qereqolan protesto bikero. Çend aşmî ke nê protestoyî estê û dewam kenî. Gorê reqemanê TOKÎ ra hetta aşma hezîranî 164 qereqolî tamam bîyî. Yanî newe ameyê viraştîş.

O wext ma wina vaje? Eke pêvajoyê çareserîya demokratîk destpêkerdo, eke HPG hêzê xo pêser antê teberê sînorî û semedê çareserîya meselaya kurd qonaxo diyîn destpêkerdo, o wext qey qereqolê newe yenê viraştîş û korîcîyê newe yenê girotiş.? Unca Hewteyo verîn nê protestoyan de ciwanêk hetê Leşkeran ra ame kiştîş.

Zerreyê qereqolan ra gulleyan erzenî şarî ser û vanî 'ma eşkenî hêreme de her çi bikerî.' Ney, o çîyo ke şar nêwazeno kes nişkeno bikero. Bê îradeyê şarî îradeyêk çîn yo.

Erdogan her tim vano: "Hekîmî-yet bê şert, yê şarî yo" o wext wa goş bidî waştîşanê şarî. Wa gorê asayîşî ney, gorê waştîşanê şarî polîtîka bikerî.

Hîrê embazî û îxaneta Ewropayî

Doz û dawa kurdan ser de geyraynî
Kerdinî nîqasiya kurd û Kurdistanî
Mesela kurdan ra weş çiyê zanaynî
Giredayeyê doz û dawa xo bî

Bê ters o bê xof bî
Bi aqil o ziwan zan bî
Pawitoxê doza xo bî
Bê wext o bê wade bî

Tersnay bî xora tirk o ejnebî
Bêbextî verînîbî İngiliz û Fransiz
Şerm nêkerd bî dîroka xo verîn ra
Şewa tarî pabeyê şima bî

Şew erey bi saet duyey bî
Telefonî cenaynî şima hewn dîbî
Hewarî hewar hewar o hewar
Sererek, heval o Kurdistan

Hîrê cenî, hîrê heval û hîrê şehîdî
Eyb o, şerm o ke zaf pîl û giran bî
Kamelo, exleq di kiştîşî cenî çîno
Bêexlaqî sereyê xo girewto şono

Bî şîn çar parçeyê Kurdistanî
Kombiyî heval û hogir û partîzanî
Ca kerdikê tirk o dost xayin o
Şehîd kerdî Sakîna, Leyla û Fîdanî

Apeya gisî hîrê wayan
Erşawitî Amed peytexta Kurdistan
Xemilnay bî kes û sîr û zerd
Amed rêz girewtbî meydanan di

Pabeyê şima bi Toros, Nemrût û Dêrsim
Roj nêşî awan pabeyê şima bi
Çileyê zimistanî bi wilay serd bi
Şima rê hewna zaf rewbi

Heştê Adare paweyê şima bi
Rojê cenîyên kedkarên dinyayî bi
Tilîlî yo hevalan şima ser vajey bi
Heştê Adare bexşî şima kerd bi

Îmralfî di geleke aciz bi Serekê ma
Ey weş zanaynî ma û şima ra
Ay samed ra va tam demokrasî
Xo ra verî zî vat bi
Cumhûriyeto Demokratîk

Bexşê ma û şima pîya ked aşîfî
Şîlamî germinî erşawitî Rojawa yê rî
Va ez kefwêş a la ez hinî pîr bîya
Hewce bî ke min zî enî rojê
weşî bidîynî

Newroz hame bi felekê şima
rew berdîbî
Zindî peyame dayo şimarî
mizgîn Serekî ra
Vat yew ciwîyayîşo birûmet kurd û
tirk pîyayê
Vat yew welato xosero azadî
bimanî weşî di

Op. Dr. Aydın Ilginî cenîyan hişyar kerd û ard vîr ke cil û bergên teng cenîyan de beno ke bibo semedê nêhem-leteyî. Çimkî denga prolaktînî xirabe keno û beno semedê hemle nêmana, sere dejyayîşî, bêdengeya adetî...

NAVENDA XEBERAN / AMED

Zaneyê beşa nêweşeya zayendî Op. Dr. Aydın Ilginî ard ziwan ke semedên ke cenî hemle nêmaneno ra yew zî beno hormonê şîti de berzbîyayîş esto bo. Heta ke semedê berzbîyayîşê hormonî testpît nêbo-gere derman nêdiyo.

OP. Dr. Aydın Ilginî derheqê zayî-yîşê beşa xo ya zayendî de agahîyên berzbîyayîşê hormonê şîti de da.

Goreya Ilginî prolaktîn binê mezgî de û hintayê naheyeke gird o û çapûtê hîpotîzî ra nuqutyeno hormon o. Fekê şarî de hormonê prolaktîn 'hormonê şîti' yeno zanayîş. Karkerdişê ey rêsayîşê pêsîrî bibedilno û weş bikero û pey welidyayîşê mayî de bibo semedê ke şit pesîrî ra bêro. Hetê bînî ra dergeya qiseyên xo de ard vîr ke dema lohusalikî de hormonên FSH û GnRH de nêverdano ke hakîy karê xo bivînê, yanê nêverdano ke cenî hemle bimano û bêdengeyeya adetî virazeno. Lazimo ke cenîyên ke hamle manenê denga hormonê prolaktînî bêro kontrolkerdişî.

Semedên berzbîyayîşê prolaktînî

Dr. Ilginî derheqê berzbîyayîşê prolaktînî de semedên muhîm ardîy ziwan û wina dewam kerd: "Semedê berzbîyayîşê ci tîmurê hîpofîz î yo.

Berzbîyayîşê hormonê şîti, benoke nêverdo hemle bimana

Eger 1 cm ra qij bo 'mikroadenom', berz bo zî 'Makroadenom' vajîyeno. Nêy tîmurên bi xûyên weş êy. Bi dermanankarardişî rehet vinî benê û denga xo vînenê. Zaf nêzdîyê sînîrên çiman êy. Dema ke gird bibo şidet ney sînîrî ser de bikar ano. No zî beno semedê roşnî û kem vînayîşî û beno semedê sere dejyayîşî. Ney hayî de lazimo ke nêweş sere bido doxtorê çimî. Pey kontrolan eger tîmur gird ameyo vînayîş se bi dermanan gere bêro qijkerdişî."

Ilginî dermanankarardişî ser de zî wina vat: "Dermanên ke semedê Antîdepresîfîy, dejbîrnayîşîy, tansîyonî, virêjyayîşî, hebên kontorla hemlemendişî û zwb. dermanên ke yenê xerçkeridiş beno ke bibo semedê bêdengeya prolaktînî û ey berz bikero. Hetê bînî ra misdayîşê pêsîran, tûmanên zereyî yên teng xorodayîş, pêsîran de pîrcîng, hereket û egzersîzên giran, bêhewnmayîş û semedên sitresî beno denga prolaktînî berz keno."

Çiyên ke bê derman bêre kerdîş

Doktor Ilginî çiyên ke kes bi xo şikyeno bikero estêy wina ard ziwan: "Dema ke memika pesîrî şideyeno an

zî xo bi xo şit cira yeno adetî de bêdenge û seredejyayîş beno ke bivirazo. Lazimo ke serê mimikan û pesîrîy azad bibêy û demeke dest medê ci û bêhewn nêmanê ya herî muhîm zî tûmanên teng yê canî şideyênê gere xora medê."

Xo bixoyîşê bipawê

Ilginî peynîya qiseyên xo de ard ziwan ke, cenîy lazimêy ke bi her hawayî xo neyînîyan ra bipawê û wina qedîna: "Xopawitiş tenê bi dermanan nêbeno. Xo pawitiş cenî werdiş, xorodayîş, şimîti, serd û germ û tekilîya çiyên bînan de xo pawitiş lazimo. Eger nêy çîyan kerd ra pey nêweş kewta se lazimo ke sere bido doxtoreke û derman bikar bîyara. Derman karnayîş zî pey tahlîlên ke ameyê viraştîş ra pey gere bêro dayene. Eger bê tahlîl bêredayîş beno ke rayîra tikey nêweşîy bînan bivirazo."

ELÎDA ZERRÎ

Tarihê tecawîz zaf verênê. Hetanê estbîyayîşê cenîya şîna. Verî ci ra pey pêro komel cenîya ra statû nêda yê. Ekê yew komel de statûyê to, çin bo se, haqê to zî qet çîna. Ti yew mal a, yew obje ya û tik teyna merdiman ra hizimkar a. Verî ci ra pey pêro dewletan de, komelan de statûyê cenîya înahava bîya. Rotîşê cenîyan qêdexe nîya, serbest a, hetta dewlete zî destekê xo dano rotîşê cenîyan û tecawîzê cenîyan ra. Çimkî çimê dewlete

Tecawîz gune nîya!!!

de statûyê cenîyan çînîya, haqê cenîyan zî çînîya. Dewlete pêro kerxanêyan serbest kerdo, ser ticareta cenîyan ra perê xo qezenç keno. Cenîy sermaye dewletî ya!!

Tik teyna îna nîya; hetê dewlete de cenîy ra tecawîzkerdiş zî serbest a. Çimkî armancê estbîyayîşê cenîyan werteyê di paqe / pale ra îbaret a. Pêro tecawîzan sîcê / guneyê dewlete o. Çimkî, hetê dewlete de tecawîz sîc / gune nîya. Coka merdimîy zî qet nêtersenê. Zanê ke meqamê dewlete ceza nêdano. Coka merdimîy cenîyî ra tecawîz û şiddet keno her dem. Lejkerê dewlete zî, cerdewanê dewlete zî tecawîz û tacîz keno cenîyan ra. Dewê de, qaraqolê de û xepîxanê de. Dewlete îna keno se, merdimên binê înan çira mekêrî, we-

latij ci çira mekêrê!!?

Dewê de cerdewanên dewletî keynekan ra her wext tecawîz kerdo, la belê dewlete vengê xo nê kerdo. Hetta vatîy ke: "Keynekên şîma ma ra helal a, şîma sekenê se bikerê."

Cenîyan çî wext kowta xepîxanêyan zî qaraqolî se, lejkerê dewlete, memurê dewlete tacîz û tecawîz kerdo cenîyan ra. Destê cenîyan ra çik nêame bi, nêşkayê çik zî îsbat bikerî. Tik teyna Tirkîya de nêy, pêro dewletan de halê cenîyan înawa ya.

Yew komel de tecawîz roj ra roj zêd beno se, na sîcê dewletî ya. Tirkîya de zî tecawîz roj ra roj zêd beno. Çimkî tecawîz ra ceza çîna. Edaleta Tirkîya Çewlîg de heşt kesên tecawîzê yew keynekî kerdîy. Nînan ra 4 kesîy lejkerên zane yê

tirkan bîy tecawîz kerdîy. La belê dewlete vano keynek waşt, rizaya keynekî esta. Vîst û şeş merdim yew keynekê qij ra tecawîz keno û dewlete reyna vano rizaya keynekî est a. Rizaya tecawîz çîna, tecawîz bîzorê beno. Dewlete her tecawîz ra yew behanê vînena. Yan vano; rîza yî est bi, yan zî vano; cilê cenî zaf akerdê bî û merdim zî tehrîq bi... Bahanêyê dewlete tik teyna înceyê nîya, dewlete merdîman ra semedê ceza nêdê, her / pêro raharê kewtenê. Dewletê de zûr zaf o, hîley zaf êy. Mewzû eger cenî bibo se, dewlete destê xo ra çî xirabkerdiş, çî zûr û zilm yeno se kena.

Cenîya hînî rîyê dewlete dîya, haqê xo her caye de wazena. Qîrayîşê xo pêro dînya de zêd kerdêy û kerdê jû veng û vanê: "Ma namûsê kesî nîyê, hînî tecawîzan ra bes o, cenîy hînî acîz û teyna nîyê, hez û quweta înan zî esto û mafdar êy."

AZADIYA WELAT
Zozan Basın - Yayın Adına
İmtiyaz Sahibi
Halime PARLAK
Yazı İşleri Müdürü
Aydın ATAR
Yönetim Yeri:
Diclekent Bulvarı
Termil Apt. Kat:3 No:9
Kayapınar / DIYARBAKIR
İdare Tel: 0 (412) 251 38 88
Yayın (Weyan)
TEL: 0 (412) 237 48 90-91
Fax: 0 (412) 237 48 89
Baskı (ÇAP):

Stenbol: Gün Matbaacılık,
Reklam, Film, Basım, Yayın,
Tan. San. Tic. Ltd. Şti.
Tel: 0 (212) 580 63 81
Edene: Arslan Güneyoğlu
Gazetecilik, Matbaacılık,
Kağıtçılık Yeni Doğan Mah.
2108 Sok. No:13/A
Yüreğir / ADANA
Tel: 0 (322) 346 03 71-72
Genel Dağıtım:
Türkuvaz Dağıtım Pazarlama

Kampanyaya TVyên kurdan

Roboskijî semedê NÛÇE, ROJ û MMC TV dest bi kampanyaya destnî-şankerdişî kerdîy.

Dewleta Danîmarkayî lîsantsa we-şana NÛÇE, ROJ û MMC TV birna. Goreya qanûnî lazim bike nîyameynê birnayışî. TVyên kurdan ra yê muhîm heme bê lîsans verday. Hinî eyseno ke neheqeyeke zaf pîl bi kurdan ameyokerdiş.

Semedê neheqeyî malbatên roboskijan hewta xo ya 79'in a zîyaretkerdiş mezêlên 34 gedeyên xo de hetkarî day TV kurdan. Ardîy ziwan ke AKP do bin barê qirkerdişê 34 gedeyên ma de bimano û vatîy: "Qirkerdiş bes nêbi, cezaya pereyan ma ra birnay. No zî bes nêbi bi nezdî 100 kesên ma raştê cipesayışî amey. Nêy zî bes nêbîy raştê fasizma dewletên ke pêjûbinan kerdê ameyê û TV kurdan genêy."

Ziwanê kurdî avera kuno

KURDÎ-DER a Edenyî sertîfîkayên 19 wendoxên xo yê ke beşdarê atol-yeya ziwanê kurdî bîy da.

KURDÎ-DER semedê sertîfîkayên wendoxan bido ra merasîmeke bi coş viraşt. Hetê temsîlarên partî, sazî û dezgeyên demokratîk zaf humarey de şar û xizmên wendekaran zî beşdarê merasîmî bîy. Şahey şew ame viraştîş. Şariy govend çarna û keferd. Dema ke sertîfîkayên wendoxan amedayiş coş daha zêd bi. KURDÎ-DERî veng da ke lazimo heme kesên kurd kurdî bimûsê û bidê mûsnayışî.

Mîhrîca Berxbirî de boya terora dewletî yeno

Şaredareya Bêşebapî semedêke Mîhrîcana 9'in a Kulturê Bexbirî û Xo-zayî bivirazo ra xebatên xo kerd. Ema roja sifteyin ya mîhrîcanî de polêsan noxteyên kontrolî ronay û ze OHAL apeya amebo. BDPijian ard ziwan ke eger çiyên nêweş bêrê meydan se do berpirsîyarê ci walîyê Şirnexî û qeymeqamê Bêşebabî bibêy.

Mafên xo wazenê

Yên nêşkenê teqawit bibêy amey pêhet.

Aktîvistê Platforma Teqawitî de bi Serrî Aliqayê, bi qanûna ke 1199 de bi humara 4447 vejya kesîy ameyê mex-

dûrkerdiş.

Kesên ke teqawit biyê ema nêşkenê qanûna ke esto ra xo tê bidê û heqê xo bigê.

Ney semedî ra zî pankarteke akerdîy û mafê xo wazenê.

Nêverday ke ardim bişêro

Şaredara Nusaybînî Ayşe Gokkan ard ziwan ke no hewte nêverdayê ke hetkareya ke do bişrawitay Rojava ravêro aşte sinorî. Şaredarî ard vîr ke no hal problemên zaf girdan do bivirazo. Hewta verî zî 2 ambulans ameybîy ema destûr nêdaybîy ke

ravêro. Hetê Sûriyeyî vano problem hetê Tirkîyayî ra qewim-yeno. Ayşe Gokkanî zî ard vîr ke hetê Tikriyayî ra problemeke heta ney gamî peynêhesayê encax hetê Sûriyeyî probleman vejeno. Eger wina bidomyo do zaf problemên gird bivejyê.

Rapora Licê ra gere nimateyî wedaryo

Rêxistinên sazîyê sivil ên Amedî semedê qetilkerdişê 28 hezîranî ya Licê kerd rapor.

Goreya rapora înan, kuleya lejkeran ya ewnîyayîşê dormeyî ra guley veradeyeyê. Şar zî ey demî de viraştîş qereqolan û kelqolan protesto kerdê û waştê ke dawayî ser de nimateyê dadgehî bêro wedartîş û bi heme kiştan bêro cipesayış bêro viratîşî.

Sewqîyata lejkerî domyeno

Çend hewteyên peynî lejkerên tirk sewqîyata xo sinorî ser de zêd kerdo. Nêy cayan ra yew zî Tilê Rahmo yo. Tilê Rahmo herêma Dostkî ya qeza Gewera Colemêrgî de yo. Goreya ke vajîya sewqîyata lejkerî berdîy Tilê Rahmo de bi ca kerdîy. Şarê ke Konê Çareserî akerdê ecizêyên xo mojnay sewqîyatî û veng day dewlete ke wa sewqîyat vindero.

Lîsansa TVan betal kerdîy

Betalkerdîşê lîsansên TVîyên kurdan ra şarê kurd û dostên înan werîştê payan û nalet varnenê biryara Danîmakayî ser û veng danê ke wa biryara xo apeya bonco. Şarê kurdî xo hadreyê çalakîyên gird kenê...

Dinyayî de hewna zî kurdan ser de dek û dolabên ke bi polîtîkayên gemarine kayî yenê kaykerdiş. Ema kurdîy nêy kaykerdişan qebûl nêkenê û her cayan de biryar Dadgeha Eyaleta Kopenhagî dayo û lîsansa NÛÇE, ROJ û MMC TVîyên kurdan betal kerdo. No zî bes nêvînay û 5 mîlyon kronê Danîmarkayî ceza birnayê.

Tarîxa Danîmarkayî de bi biryara ke ame dayiş raya sifteyin bi ke cezaya wina dabi. Hetê bînî ra raya sifteyin bi ke cezayeke wina gird dayê medyayî. Şarê kurd dostên înan biryara ke dayê, heme cayên dinyayî

de şermezar kenê û anê zıwan ke no koployeke navnetewî ya kurdan ser de ameyo dayiş o.

Goreya ke vajîyeno lazimo ke şirketên TVîyên kurdan lazimo ke heta 2 hewteyên înan estêy ke îtirazê biryarî bikerê. Goreya vînayî-

şên şarê kurdî, biryara ke ameyo dayişî pey de peyamên zaf gemarin ê bi dewletên Danîmarka û Tirkîyayî pê kerdêy estêy. Şarê kurd nêvîndeno û heme kurdîy taxa xo de biryarî ser de nalet varnenê û wazenê ke biryara xo apeya bonco. AMED

Gedey xo Parka Koşîyolî de hunik kenêy

NAVENDA XEBERAN / AMED

Kurdistanî de germahey her roj ravêreno berz beno. Amedijan ra yê ke derfetên înan estêy şîne hewteyê de rayê şîne seyranî û her rojî de zî şîne parkên Amedî de bin sêkên daran de xo hunik kenêy. Gedeyên nezîyê Parka Koşîyolîya Amedî zî xo bi awa hewzanê ke parkî de yê hunik kenêy. Ema talûkeya ke esto ra haydar nîyê. Borîyê zereyê awî

de beno ke canê înan ro bişêro.

Parka Koşîyolîya Amedî de gurekarên parkî destê gedeyan de mendêy. Gedey xo ra ze kaykerdoxeke bivînê kunê hopeyî / hewzî û wazenê ke xo germî ra bipawê û xo ra kef bivejê.

Gurekarîy zî zaf rayan semedê ke raştê talûkeye meyrê înan hopeyî dormeyî ra qewirnenê. Ema bi dedeyan nêşkenê. Gedey rayna yenê xo erzenê hopeyî û xo asnaw

kenêy.

Gurekaran ard zıwan ke wa şar miqateyê gedeyên xo bibê. Goreya înan borîyê zereyê awî de beno ke bigino canê înan û hetê bînî ra zî mikrobên zereyê awî de beno ke gedeyan nêweş bikerê.

Goreya gurekaran se kenê nêkenê bi gedeyan nêşkenê. Dema ke gedeyî înan vînenê remenê û pey çend deqeyan ra rayna yenê xo erzenê hopeyî.

Leglegî perayîşî ra hadreyê

Ehmedê BIRA / AMED

Leglegên ke amey Kurdistanî 15 adare ra naşt herêma Amedî de helî-nên xo ser de amey vînayîşî. Na gam zî leyirên înan gird bîyê û talîma perayîşî kenêy ke xo hadreyê bi hezaran km dûr bikê ke koç bikê.

Leglegen Kurdistanî ra yê ke ameyê Amedî 15 adare ra yo ke zafêrey helî-nên xo dîregen ceryanî ke herêmî de estêy ser de viraştîy. Hakanê xo kerdîy û leyirên xo ra, bi fek û pencên xo neçîrvaneya mar û teyrûtûrên bînan kerdîy û înan weye kerdîy. Na gam zî leyirên leglegan ma û pîyê xo ra perwerda perayîşî vînenê. Helîna xo ser de peranê xo dijî vayêke yeno va danê û perwede ya xo kenêy. Dema ke bi ecemîtey helîna xo ser de ceribnayîşên perayîşî kenêy merdiman danê tersnayîşî ke bikûrê war û çîyeke bi înan bêro. Ema nêkunê war û xo mûsnênê. Leglegên Kurdistanî çend rojên bêro de perwerdeheya leyirên xo qedînay ra pey, do aşîmanên Kurdistanî de bigeyrê. Sifte do mintîqaya helîna xo bidê şînasnayîş. Şînasnayîşî de, do perên înan daha zî bi qewet bibo. Çimkî çend rojên verê înan de, do mecbûr bîmanê ke bi hezaran km hewara biperê û verê xo bidê başûrê dinyayî. Leyirî semedê ze mayên xo neçîr bikero-a û xo mird bikera. Çimkî ma û pîyê êy peray ra pey, weye nêkenêy. Zehmetîya rayîra ke hezaran km ger bişîkyê xo weye bikerê.

Na gam, leyirên leglegan kenê ke perwerda xo ya perayîşî biqedînê û bi serê xo herêma xo û tevaheya Kurdistanî de bigeyrê û pîzeyê xo mird bikerê û gedeyên kurdistanîyan û malbatên kurdistanîyan ra dîmenên demên weş bidê cuyayîş û çend çirk bibêy zî rîyê înan aşîmanan de herik-yayîşê leglegan temaşekerdişî ra biwîyo jan û kulên xo ra tikey bo zî rizgar bibo û azadiya perayîşê leglegan xo mezgî ra bido ravêrayîşî.

Gula koyên Dêrsimî Zarîfe Xanim

Hevala Elişêrî, Gula koyên Dêrsimî Zarîfa Xanim her tim armaca xo de jan û kulên şarê kurd kemî nêkerd û hetê şarî têkoşereya xo domna. Dijî dewleta qirkerdox mafê şarê xo pawit û heta peynî hetê Elişêrî mend

Arêkerdox: Xoser Welat

Zaffa Xanim her tim koyan de cuya û têkoşîna xo ze mêrdeyeke da. Nêvat ez cenîya êz nêşikyena bikerî. Toximê têkoşîna cenîyên kurd eşt û bi nûmûneya têkoşêrên cenîyên kurd. Gula koyanê Qoçgirî û Dêrsimî Zarîfe Xanime, serrantoxa têkoşîna cînîyên şarê kurd a. Finaka cesaret û hevalteya Zarîfa Xanime, di serra 1882 yine de di dewa Azgere de daya xo ra bîya. Zarîfa eşira Hesenan ra ya û merdima Elişêrî ya. Zarîfa Xanime fina zafêrî cînîyanê Qoçgirîyan perwerdeyîye vînbî û başêrî wendiş û nuştîşê ay bi û zaf çîyan zanayê. Di xoverdêriya Qoçgirî de hem bi zanayîya xo û hem zî bi şerwaneya xo di kîştê Elişêrî de ca girewt. Ne vat serd o ne zî vat ters o her tim şerî miyan de cuyayîşê xo domna.

Gama ke Elişêrî xebatêy rayvistinîye kerdê, Zarîfa zî betale nêvindertê û bi awayêko çalak di miyanê xebatan de bî. Nê herdiyan serre ra heta peyênîye zey di embazan tê milî de lece kerde. Şerrê înan, êşê înan û kêfweşîyêya înan timûtim yew bîy. Xebatêy ke, Elişêrî seba rayvistinkerdişê camêrdan kerdê, Zarîfa zî di miyanê cînîyan de pêk ardîy. Di demê şerrî de zî zey şêran di kîştê embazê xo Elişêrî de, bi cesaretê xo, bi tîfingê xo, amnan û zimistan, Qoçgirî ra heta Dêrsime di serê her koyî, di binê her geleyî û di zerreyê her dole de, şerr kerd û kerdîy. Hêze, westayî û cesaretê Zarîfa, di miyanê şerrî de bi desan serran cesaret da cenîyên ey demî. Na gam zî ze nimûnê serekeya cenîyên têkoşer a û her tim dilê kurdan de ca girota.

Dewlete înan efû nêkeno

Dim têkşîyîşê berxodana Qoçgirî ra, ke bi hovîtîyêka girane ya dewlete pêk yena û zaf kesan qir kena, Elişêrî û Zarîfa Xanime di nîsana 1921'ine de derbasê Dêrsime benêy. Di nê şerrê giranî de zaf çîy mûsenê. Dewlete daha zî baş nas kenê û zanênê dewlete şikena çî bikero. Dim şerrê Qoçgirî ra ke dewlete efûye vejena, Elişêrî û Zarîfa Xanime teber efûye de verdanê. Çimkî goreya dewlete heta ke êy sax bê do

dewletera rehet çînê bo. Zarîfa û Elişêrî gerilayên qilasîk yê şerwanên kurd ra bîy. Heta nînoganê xo bi hesreta azadî, heta têla gijîjê xo zî bi adirê serkewtişî têgeyayê.

Cenîyan perwerde kerd

Zarîfa Xanim sere de wazena ke eşiran bi cenîyan bida naskerdişî. Armanca ay sifte yewiteya eşiran bivirazo bi. Bi no semedî ra kombîyayîşên bi eşiran ra biviraştay do dah rehet bibîyayê. Zarîfa cînîyan bi her hawayên ke zanay perwerde kena. Seba wedartişê nakokîyanê maber eşiran xebatên xo daha zî geş û weş kenê. Gelêke doran bi mehkemeyanê xomîyanî persgirayan çareser kenê. Wazenê bi eşiran naye bidê zanayîşê ke, dewlete bikewo Dêrsime do hovîtîyê giranîyê biqewemyê. Seba ke di Qoçgirî de bîyê şahideyê zaf hovîtîyan, nêwazena ke Dêrsimî de zî raştê ey hovîtîyan bêrêy ra têkoşîna perwerdeheyî zaf muhîm vînaya û perwerdeya xo her demî de daya.

Civatî ay hes kerdê

Zarîfa, cînîyêka serwext, meymanhez û di tîkiliyanê civatî de averkewtîye bî. Di nîqas û kombîyayîşê eşiretan de tim ca girewtê. Bi vîr û vînanîyanê xo tewer nîqaşan de qise kerdê. Tu dore

cîyayîya maberê mêrde û cînîyan, ke cuwîyayîşo feodalî ra ameyê rê serre ronêna. Her çende di herema Dêrsime de kaneşopîya eşirî bihêze bî zî, Zarîfa tewer civatê mêrdeyan bîyê di heman sifreyî de werd werdê û di heman sengerdeyî de şerr kerdê û hetê têkoşêrên ey demî de cayê xo refên sifreyî de ca girota.

Îxanet nîno qebûlkerdiş

Rojêke verîya ke do bikewtayê rayire, Warizayanê Sey Rîrazî ra Zeynel û çend embazêy xo amey dîyayîşê ey. Elişêrî seba ke înan pêşwazî bikero, senî ke şikeftî ra vecîya, înan guley ro ey rişnay. Zarîfa na rewşê vîna vat: "Wîy hevalê kişenê" û qatilkaran ra yew kîşt. Gama ke bi yê diyine dir amî tê ri û do o zî bikiştayê Zeynelî Zarîfa kîşt.

Îxanet bi naye nêqedya. Zeynelî sereyêy Elişêrî û Zarîfaye tera kerdîy. Heme pirtûk, pelge û nûştayanê Elişêrî reyde, berdîy qerergaha tumena 17'ine. Teslîmê fermanarî kerdîy.

Zarîfa bi beşn û bala xo, bi rindeya xo, bi vîr û vînanîşê xo û bi cesaret û xoverdêriya xo cînîyê ke kurde bi. Geredayîya xo ya bi şarê xo dir, bi heme giyan û tîgêrayîşê xo îspat kerd. Bêke fikarîy bikero, di têkoşîna xoserî û azadîya şarê xo de giyanê xo da.

Nêwaşt bivejyê teberê welatî

Di serra 1937'ine de, dewlete bi hêzêka zaf pîle dormeyê Dêrsime girewt bi. Elişêrî serekê xoverdêriya bi. Gelêke dostanê ey vatê: "Xo bide ra kîştê, şiyere teber welatî. La nê Elişêrî û nê zî Zarîfa Xanimî, naye nêfikiray. Înan timûtim na helweste, zey tenêverdayîşê şarî hesebna û qebûl nêkerdîy. Di Temûza 1937 ine de heman teklîf hetê Sey Rîzayî ra ame kerdîş. Di kombîyayîşêko ke Zarîfa zî di miyan de bî, dim nîqaşêy dîr û dergan êy di derbarê rewşê Dêrsime de, biryare ame dayîş ke, Elişêrî tenê, bê Zarîfa bivejyo teber welatî.

Bi goreyê biryara ke amebî girewtîş, gere Elişêrî bişiyayê Dewleta Rûsya. Seba şîyîşî amedekarîy ameybî kerdîş. La Elişêrî nêşika bişêro. Reyna tarîxî xo digarg kerd. Êşê xayinteyî reyna ze qedera kurdan eysa.

Zarîfa di miyanê cînîyanê şarê kurdî de, bi finaka xoverdêriya. Bi rextê xo yê çep û raşt giredayeyî, bi mawzerê mile xo bî nîşaneya têkoşîna cenîye. Di têkoşîna azadîye de timûtim di mile hevalê xo de ca girewta û bîya nimûneya serfirazeya cenîya kurd. Zarîfa, mêrdê xo Elişêrî ra vatê: "Heval" bi na feresetê xo zî kaneşopîya kurdan a feodalî ke cîyayîya maberê cînî û mêrdeyî zafe bî, ver de werîştê. Zarîfa yewîn û yew cînîye bî ke di sifreyê Sey Rîzayî de ronîştê werd werdê û tewer nîqaşan bîyê. No teybeteya xo zî daya mojneyîşê ke ha mêrde ha cenî kulturê kurdan de yew ê û mafên înan jûyê. Mêrde çî karî bikero, cenîzî eger biwazo şikyena ey karî bikera.

Lîsteya qesabî de sere de ca girota

Her keso/a ke Zarîfa nas kerda, behsê cesaret û xoverdêriya aye keno/a. Kesêko bi nameyê Xidirî je Zarîfa dir kewto şerr hina vano: "Ke Zarîfa ma reyde bo, girewtîşê Xozatî persgira nîya." Zarîfa, çî di Şerrê Qoçgirî û çî di yê Dêrsime de, feraset û cesaretê xoverdêriya cînîye nexş kerdo. Bi no semed, di lîstaya Qesabê Dêrsime Alpdoganî de, di rêza verêne de ca girewta.

Her kes maneno xo

Nihayet kurd zî versiyonê xozaya xo yê. Mêtîngeran her hete ra bandorîya xo, deshelatdarîya xo, ramojnay, ziwan û kulturê kurdan no sebep ra xeripnayê û hewna zî wazenê bixeripnê. Kurdan her tim berxodan dayê...

MISTEFA ŞAHÎN

Şarê ma demokrasî û azadî wazeno. Kê ma zanê no heslet an zî hesret ça ra yeno. Hadê mavajê azadî bedelo gran bi, ganî ma şîrîntir bi, hesreta seserran bi. La sankî çekuya demokrasî ma rê tena sîyaset îfade kena. Ma nameyê ê şî-nawito la, ma ya tam nêkerda. Demokrasî tena bi qaîde û sîmgeyan seruber bena, la tena azadî nêana. Çimkî qaîde, sîmge û sinorkerdiş, pêameyê azadî nîyî. Tabî ke demokrasî û azadî yewbînî tamam kenê. La azadî zî çîya bêsinorî nîya, bila bêro zanayîş.

Ma vaj ke, yew welatî de hegê weçînayîşî est o, la kesê o welatî de azad nîyî, no welat demokratîk nêhesîbîyeno. Meseleyê demokrasî gore ferasetî ya. Feraset zî, bi kesayatiya baş bi pêk yena. Şert no yo, gera cemat dîsîplînê bibêy, perwerde bibêy.

Sey ko eseno perwerde û demokrasî têzere de yê. Dewlete goreyê armancê xo lazimeya cematî welatijên xo perwerde kena û destêk dana her kesî. Perwerdekarên wêy kena û ziwan û kulturî verênan pêresnena neslo newe. Behso ez kena, ka û gureyê dewletî

yo. Dewlete ça ya?

Hetanê ewro bê Kurdistan Federal pêro kurd bê statû bî. Wexta yew welate de statûya sîyasî çîn bo sîyasî kesayeta înan zî çîna. Mêtîngeran waşt ke, hemê kurdan herunîya xo de vîni bikêre. Kurd seserra xo ver ro danê. Nêwazenê vîni bibêy. Çi heyf ke kurd welatî xo de bi nameyê xo 'kurd' wêye nîbîyê. Kurdên Tirkîya Tirk, yên Ereban Ereb, yên farisan sey farisan wêye bîyê, perwerde dîy. Bibo-bibo kesayete ma zî demokratbîyayîşî ma zî, qase înan beno. Yanê înan kurdîy xo, kerdê sey xo. Kurdên esil zî eslê xo vîni nêkerdêy.

Derdê min no yo. Her millet sey xo ya. Her kes maneno xo. La kurd sey xo nîyê. Kurd xo dîyo nêdîyo, lete-lete yê benatê herbanê de yê. Caye ko lej têda bibo her çî tebiatî xo rê dîrî kuno. Nihayet kurd zî versiyonê xozaya xo yê.

Mêtîngeran her hete ra bandorîya xo, deshelatdarîya xo, ramojnay, ziwan û kulturê kurdan no sebep ra xeripnayê û hewna zî wazenê bixeripnê. Ema kurdan her tim berxodana ney xalan de dayê û do bidêy.

Ez Bakurî Kurdistanî de ronîşena. Gelo êyî ke uta de

ronîşenî, înan ra kesêk esto ke, vajo min ser o de bandorîya deshelatnêvirazîyaya? Ez texmîn kena kes an zî kesan hîna no mevzû analîz nêkerdo. Wexta bêro analîzkerdişî, texmîn beno kurd senî rastî felaketan ameyê. Mêtîngeran xo kurdan ser de senî yew texrîbat viraşto do zelal bo. Her hal, de resme ko rind nêvejîyeno werte! Na zî est a, merdim terseno, derunîya şarê kurd ra terseno. Maalesef rewşa şarê kurdî verê çimî her kesê de ya. Çarhemîne perçeyê Kurdistanî de her qade cemate de çî heyf ke yew pîsîko-komplek xo nîşan dano. Otewr aseno no kompleks demo ko derg de zî telafî nêbeno. Rehabîlîtekerdiş şert eyseno.

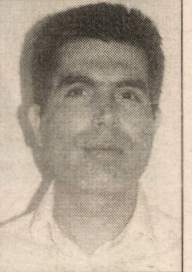
Ez berê esil meseleyî ser. Tehrîbato ko gird est o. Gera no tehrîbat rind îzahê bibo. Ma kurd wayere sazîyan zaf serkewte nîyî. Ewro aqademî, derunî û malî qîwetî ma malum o. Ewro vîn û vîra kurd esena. Bedelo ko dayê esena. Qabe estbîyayîşî xo înad kerd/kenê. No zî bi bawerî beno.

Na hîrîs serrîya kurd xo her hetê de pratîzê kerdo, estbîyayîşî xo ramojnayo. Bi no pêhesnayîş kurd bî yew fek û yew reng. Ewro kurd her qade cemate xo de rexistîniya xo zî zedê-zedê aktîf kenêy, nêvîndenê xebat kenêy. Kê kurd bîeşkî birîna xo derman bikêre... Wexta xebatê ya.

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Nuşteyî çimeyê kulturî yî

Tayê mêrdimî est î zîwanî ser ro xebitîyênî. Pirtûkan wanenî, şonî qursê zîwanî û vajorkerdişê xo aver benî. Welhasil ked denî zîwanê xo. La çîyêkî est o xo tepe denî, o zî nuştîş o. E, nuştîş bi rayziwanî zehmet û zor o. La kê vajî; 'verê ez rayziwanî bander ba badê binusa.' O wext qet wextê nuştîşî nêyeno û rayziwanî zî tena qursan û pirtûkan reyde nêyeno banderkerdiş. Tesil nuştîş ganî bibo. Sewbîna alternatîf çîn o. Yanê kê hem rayziwanê zîwanê xo bimusî û hem zî binusî. Wur dî wa pêver bişorî.

Nuştiş kê aver beno. Nuştîş şaşîyanê kê kêmi keno. Nuştîş hêş û mezgê kê hera keno. Nuştîş kulturîne kê paweno. Nuştîş heme warî ra zîwanî aver beno. Nuştîş zîwanî xelisneno û nuştîş helênayîşî ra verperso wuşk deno. Nuştîş heme çîyî ra muhîmêr şarê xo bindestî ra, tehdâyî ra, çînerdişî ra xelisneno.

No semedî ra embazê ke nê gureyî ra xejîliyênî û zerrîya înan est a ke binusê wa nuştîşî ra nêtersî, şaşîkerdişî ra nêtersî. Heme kes wexto ke dest bî nuştîşî keno îlla ke nuştîşê ey de şaşî est î. La şaşî senî kêmi benî? Tebî nuştîşî reyde kêmi benî. Kam nuştîş o xo aver berdo. Mevajî; 'tamam ma binusî la şaşîyê ma ko zaf bibî û şar he-nekanê xo ma bikero.' Çîray wîna mefîkirî. Kam destpêkî de bê şaşî nuştîş? Kam vano ke nuştîşê min bê şaşî yî? Nahawa çî çîn o. Her kes nuştîşî reyde şaşîyanê xo kêmi kerdo. Zîwanê kurdî hema perwerde nêdîyo. Eke zîwanê ma zîwanê perwerdeyî bibayînî o wext ma vatînî şaşîyê ma wa nuştîşî de kêmi bibî hetta wa çînî bî. Nika nahawa yew rewş çîn a. No semedî ra xo ra bawer bibî û nuştîşî ra fek ver ra medî. Nuştîşî çimeyê kulturî ma yî. Çend nuştîşî zaf bibî hende zî zîwan xurt beno. Nê ke zîwanî ser ro pispor î û keda xo denî nê karî ser, vernîyazê min înan ra est o ke, wa mêrdiman hetê nuştîşî ra teşwîk bikêrî. Însanan seba nuştîşî ra zerrîya înan nêşîknî, eqsî înan nê gureyan ser ro germ bitepişî.

Vakur û rojhelatê vakurê Êlihî asê û koyî, başûrê şaristanî zî kaş û kendal û koyî. Çemê Dicle rojan ra ver bi rojhelatî mîyanê sî-noranê Êlihî de herikêno. Laya Êlih, sînorê Êlih-Amedî xêz kena û xo resnena Çemê Dicle. Na hereme de 4000'î zêdêr şî-

keffî estê, na taybetîya xozayî rîyê erdî de zaf kemî Asena. Zafêreyê ci zî bi destên merdimateyî ameyê viraştîşî. Çimkî erdnîgarî şarî pawito. Êlihî de hewayo bejî hukum keno. Hereme de amnanî germ û wişk, zî-mistanî zî serd û bişîlî vêrenê.

Êlih dinyayî de bi petrola xo yena şinasnayîşî. Ekonomîya Tirkîyayî de cayêke zaf muhîm gena. Verî deweke bi petrol vîniya gird bi. Girê Helanê ze Hîlara Erxeniyî cayê herî kan yê merdimateyî ra yew bi...

ZERWEŞ ESNAW

Qezaya merkezî ya Êlihî, mabênê Çemê Dicle û layanê Êlih û Garzanî mîyan de, deşta Êlihî ser o awan bîya. Dorûverê na deşte bi koyanê Raman, Garzan û Aydinlikî girewteyo.

Êlih heta Serra 1940'î dewe bî. Sereyê 1940'î de di başûrê dewe, koyanê Ramanî de petrol hame vînayîş. Vînayîşê petrolî ra dim, dewa Êlihî bi koçan reyde hetê nufus û awanan ra pîl bi û bi şaristan. 1950 de nameyê şaristanî hame bedîlnayîş, nameyê Êlihî panîya. Serra 1944 de rayîrê trene yê Haydarpaşa- Kurtalanî heta mîyanê Êlihî hame viraştîşî, 1947 de bi bucax, 1957 de bi qeza û 16 Gulan 1990 de zî bi şaristan. Qezayê Mêrdînî Heskêf, Kercews, qezayê Sêrtî Qubîn, Hazo û Qabîlcwez şaristanî ra girê dîya.

Vakurê şaristanî de Mûş, rojawan de Amed, rojhelat de Bidlîs û Sêrt, vaşûr de Mêrdîn ca gênê. Behre ra berzîya şaristanî 560 m yo. Koyê ke dorûverê Êlihî de ca gênê; Sason, Meleto, Avci, Meydanok û Raman o. Êlih hetê petrol û medenan ra zaf dewlemend o.

Deştanê Êlih û Beşîrî de her tewir mahsulê zîretî û nebatê endustrîyî resenê. Nê semedî ra, çimeyanê tarîxîyan ra zî dîyar beno ke merdîman tewr verê mabênê çemanê Ferat û Dicle de, nê erdanê bereketînan de, ca dayo xo û erdanê verê çemî de ramitê. Çemê Dicle û layê Êlih û Garzanî nîzdê 180 km sînoranê Êlihî mîyan ra herekênê. Na taybetî tarîxî mîyan de awantajê pîlî dayî hereme. Eke hereme de û bitaybetî zî Qeraxê nê çem û layan de cigêrayîşî bêrêkerdîşî ihtîmalêko pîl, do zaf eserê tarîxî bêrê vînayîşî.

Çunke di qeraxê çem û layan de (yê ke

cor ra nameyê înan hameyo vatiş) merdîman wextê neolitîkî ra ca dayo xo. Profesoro Amerîkayî Michael Meir Rosenberg, mabênê serranê 1991-1994 de mîyanê sî-noranê dewa Kaletepiyî, Girê Hallan de kenayîşê ke kerdê raporê xo de qal keno. Eserê tarîxî, gir, mezelê zinarî û şikeftê ke sey keyeyî hameyê bikarardîşî nîşan danê ke qeraxê nê çeman de qasê des hezar serrî yo merdimî tîya de ciwîyenê.

verênî hikayeyanê şarî, mît û tarîxê Herodotî de yenê dayîş. Bi goreyê tay çimeyan tomê Kralê Medan, Kyros M.V. 550 de hemberê Ergagazsoyî de wexto ke mexlûb beno, şermanê esilzadeyanê MEDAN ver mecbûr maneno ke koçê va-

Zaf medeniyetî ravêrayê
Derheqê Êlihî de zanayîşê tewr

Robar û golî çimeyên Êlihî yê

Robarê ke mîyanê sînoranê şaristanî ra vêrenê; Çemê Dicle, Êlih, Sason, Garzan û Pîsîyarî yê. Layê Sason û Sorkanî, Layê Êlihî, layê Pîsîyar û dereyê bînî Laya Garzanî anê raşte. Laya Êlih û Garzanî Çemê Dicle ser o rişenê. Înan vêşer herema Kercews de Dereyê Gur-

buz û Aydinliyî zî Çemê Dicle ser o rişenê. Mîyanê sînoranê şaristanî de Goleke Kercews- Kirkat û Goleke Hazo Cefanî estê. Goleke Kercews- Kirkatî semedê awdayîşî û ya Hazo Cefanî zî semedê peydakerdîşê elektrîkî hameya viraştîş.

kurê rojawanê herema Medan bikero. Bigoreyê yewna vatişî semedo ke bindestê Persan nêbo koç keno. Cayo ke koç keno de girawêka viraşta awan keno û nameyê tîyayî zî "ELEKXAN" roneno. (M.V. 556) Elekxan 194 serrî wextêko xoser û zerweşe vîyarmeno. Elekxan Serra 352 de raştê erîşê Îskenderê Pîlî yeno. Dima bin hukmê Leseptos, Part, Roma, Sasanî û Bizansan de maneno. Artûk, Moxol, İlhan, Celalî, Karakoyûn, Akkoyûn û Serra 1500 de Safevî Elekxanî pêdîma xo dest finenê.

Serra 1515 de Padîşahê Osmanîyan ra Mûrado çarin sefera Bexdadî de semedo ke havîla ey xo rê bîya, mabîne Çemê Êlih û Çemê Botanî Elekxan zî tede dano Mahmût Paşayî. Wextî mîyan de çekûya Elekxanî vacîyayîş de bedîlyaya verê bîya Elah û badê sey "Êlih"î vacîyaya. Êlih se dewe qeydan de hameyo nuştîş û şaristanê Sêrt, qezaya Elmedîne ra girê dîyayo.

Qezaya Elmedîne, wisarê serra 1926'î de awa çemê Êlihî bin de menda û xerîta ra wedaryaya. Dewa Êlihî zî qezaya Qubînî ra girê dîyayo.

Nameyê Êlihî kotî ra yeno zelal nîyo. Goreyê yew vatişî nameyê Laya Êlihî sereyê serra 1950'î de dîyayo dewa Êlihî. Serra 1937'î de dewa Êlihî bîya bucax, mabênê serranê 1940-1950 de vetîşê petrolî ra dim bucaxe heme hawara aver şina. Nê averşîyîşan ra pey bucaxe 2'yê Êlule 1957 de bena qeza.

1955 de humarîtişê nufusê peroyî yê Êlihî de 4 hezar û 713 kes hameyo humarîtiş û qeyd bîyo. 2'yê Teşrîne 1955 de teşkilatê şaredarîye awan bîyo. Heta Serra 1990'î Êlih zaf aver şîyo û 16'e gulan 1990 de payeyê şaristanî dîyayo ey.

